ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ @ਬੱਚੂ

ਬਨਾਮ

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ

(2015 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 266-267)

ਅਕਤੂਬਰ 13, 2023

[ਐਮ. ਐੱਮ. ਸੁੰਦਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਬ ਦਾ ਭੈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ।

ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860-ਐਸ.ਐਸ. 302, 376, 511, 454, 380 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐੱਸ.34 - ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਅਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਹੀ:

ਹੋਲਡ: ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਤਲੇਆਮ ਮੌਤ ਦੁਆਰਾ ਮਨਾ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਨੇਕਨਾਮੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਉਪਲਬਧ ਸਨ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਰਾ 26, 28-29,31]

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872ਐੱਸ.3 ਤੱਥ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ, ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੱਕਾਰ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਪਰਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਾਖ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ:

ਹੋਲਡ: ਵੱਕਾਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਛਾਣਯੋਗ ਸਮੂਹ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਚਰਿੱਤਰ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਚਰਿੱਤਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਵੱਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ - ਚਰਿੱਤਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਆਰ, ਗੁੱਸਾ, ਡਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਆਦਿ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ

ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਜਦੋਂ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ। [ਪਰਾ 16-18]

ਸਬੂਤ - ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ:

ਆਯੋਜਤ: ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ - ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਨ। [ਪਰਾ 22]

ਸਬੂਤ-ਦੋਹਰੀ ਧਾਰਨਾ - ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ:

ਹੋਲਡ: ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਲਾਭ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 23]

ਗਵਾਹ-ਪਦਾਰਥ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ:

ਆਯੋਜਤ: ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ, ਭਾਵੇਂ ਸਮੱਗਰੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋਣ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਇਹ-ਜਦੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਇਸਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਪਏਗਾ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪਰਾ 24]

ਸਬੂਤ - ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ:

ਆਯੋਜਤ: ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੇ 8 ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਫਰਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਇਕਮਾਤਰ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਡਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪਰਾ 25]

ਲਹੂ ਕਮਲਾਕਰ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2013) 6 ਐੱਸਸੀਸੀ 417: [2012] 9 ਐੱਸਸੀਆਰ 1173; ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ਼ੂਭਾਈ ਜ਼ਲਾ ਬਨਾਮ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ 2023 (4) ਸਕੇਲ 478; ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) 12 ਐੱਸਸੀਸੀ 200; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ

ਸਾਰਦਾ ਵਿ. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (1984) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 116: [1985] 1 ਐੱਸਸੀਆਰ 88; ਜਾਫਰੂਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿ. ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ (2022) 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 440; ਤਖਾਜੀ ਹੀਰਾਜੀ ਵਿ. ਠਾਕੋਰ ਕੁਬੇਰਸਿੰਘ ਚਮਨਸਿੰਘ (2001) 6 ਐੱਸਸੀਸੀ 145; ਦੁਰਗਾ ਬਰਮਨ ਰਾਏ ਬਨਾਮ. ਸਿੱਕਮ ਰਾਜ (2014) 13 ਐੱਸਸੀਸੀ 35: [2014] 8 ਐੱਸਸੀਆਰ 311 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਆਰ. ਵੀ. ਹੋਜ (1838) 2 ਲੇਵ 227- ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2015 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 266- 267।

2007 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 411 ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 27.06.2014 ਅਤੇ 11.07.2014 ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਮਨਸੂਰ ਅਲੀ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ। ਰਿਸ਼ੀ ਮਲਹੋਤਰਾ, ਜੈਦੀਪ ਪਾਟਿਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਮ.ਐਮ.ਸੁੰਦਰੇਸ਼, ਜੇ.

1. ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ), ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ, ਸੋਲਨ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ

2. ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ (ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੋਂ) ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 376, 511, 454, 380 ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "।ਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਨੇ 17.06.2003 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3.15 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਆਪਣੇ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਰੋਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਅਤੇ "ਮਾਮਾ ਜੀ ਬਚਾਓ" ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕਾ ਦੇ ਘਰ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.5) ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਪੁਕਾਰਿਆ ਪਰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਮੇਨ ਗੇਟ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੰਬਰ 1 ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਬਦਬੂ ਮਾਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਦੀ ਕਮੀਜ਼ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਧੱਬੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ੍ਹਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੁਡਵਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਭੱਜਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਨੇ ਇੱਕ ਚੰਦਰਾਵਤੀ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਸੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੱਸ.

3. ਪੀਡਬਲਯੂ2 ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ, ਉਸਨੇ, ਉਸਨੂੰ ਅਤੇ ਚੰਦਰਾਵਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚੇ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 5ਵੀਂ ਅਤੇ 7ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ, ਨੂੰ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ। ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਸੌਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ। ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ2 ਚੰਦਰਾਵਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਅੱਧ-ਨੰਗੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਦੇਖਿਆ। ਪੀਡਬਲਯੂ2 ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਭੇਜੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮ 6.30 ਵਜੇ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

4. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਥਾਣੇ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰੀਬ 5 ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਉਸੇ ਦਿਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਦੀ ਵੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਸਾਮਾਨ ਗਾਇਬ ਸੀ ਜਦਕਿ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

5. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਹਰ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਖਤਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਸੀ।

6. 14.05.2004 ਨੂੰ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੋ ਇਤਫਾਕਨ ਇੱਕ ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਰੱਬ ਦਾ ਭੈ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 161 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸੀਆਰਪੀਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

7. ਦੋਵੇਂ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 10.09.2003 ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ 16.01.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਇੱਕ ਔਰਤ, ਪੀਡਬਲਯੂ6, ਜਿਸਦੇ ਕੋਲ ਉਹ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ, ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ, ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਸਮੇਤ, ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ।

8. 01.04.2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਸੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 5, ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਣਾਇਆ। ਘਰ 'ਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਤਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ।

9. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 16 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੱਲੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ, ਡੀ 1 ਅਤੇ ਡੀ 2 ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। , ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ.

10. ਪੀਡਬਲਯੂ1, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ2 ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਿਊ 3 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ6 ਤਿੱਬਤ ਦੀ ਔਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਗਹਿਣੇ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ9 ਡਾਕਟਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ16 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ13 ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

11. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਤਹਿਤ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਗਵਾਹ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇਣ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਕਈ ਘਰ ਸਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਮੌਤ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਬਾਰੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ।

12. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਰਿਪੋਰਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋ ਬੱਚੇ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਉਸਦੀ ਸੱਸ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਗੁਆਂਢੀ ਚੰਦਰਾਵਤੀ ਹੈ ਭੌਤਿਕ ਗਵਾਹ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਨੋਟ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਪੀਡਬਲਯੂ6 ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਖੌਤੀ ਰਿਕਵਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਗਹਿਣੇ ਹਨ ਗਿਰਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵੇਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

13. ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ9 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਤ ਕਤਲੇਆਮ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.3 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਅਤੇ ਚਾਕੂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ. ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਇੱਕ ਕੁਦਰਤੀ, ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ2 ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਾੜੀ ਵੱਲ ਭੱਜਦਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਭਗੌੜਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਹੋਰ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਤਫਾਕਨ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 454 ਦੇ ਤਹਿਤ ਘਰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ

14. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁਢਲੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਏ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਹ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਕੇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ

ਪੱਖ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੀ ਸ਼ੱਕੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀਆਂ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ

15. ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਫਸਾਉਣ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮੂਲੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਵਿਚਕਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ

ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 3

"3. ਵਿਆਖਿਆ ਦੀ ਧਾਰਾ। ਇਸ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਉਲਟ ਇਰਾਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ: -

"ਤੱਥ" - "ਤੱਥ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ-

(1) ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼, ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ, ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(2) ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਚੇਤੰਨ ਹੈ।

(ਏ) ਇਹ ਕਿ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ।

(ਬੀ) ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂ ਦੇਖਿਆ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ।

(ਸੀ) ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕੁਝ ਸ਼ਬਦ ਕਹੇ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ।

(ਡੀ) ਇਹ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਰਾਏ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਨੇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸੰਵੇਦਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੈ ਜਾਂ ਸੀ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ .

(ਈ) ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਾਖ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16. ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਸਬੂਤ ਐਕਟ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਖ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਹਰੀ ਤੱਥ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅੰਤਰਮੁਖ ਤੱਥ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿਆਰ, ਗੁੱਸਾ, ਡਰ, ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ. ਚਰਿੱਤਰ ਬਣਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੇਕਨਾਮੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਰਿੱਤਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਾਖ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਮੁੱਲ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮੁੱਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ.

17. ਕਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਰਾਇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੱਬ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

18. ਚਰਿੱਤਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਸੰਪਰਕ ਦਾ ਤੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਆਮ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਚਰਿੱਤਰ ਨੂੰ ਵੱਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਤੋਂ ਦੂਰ ਚਲੇ ਜਾਣ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਫੋਰਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹ ਦਾ ਆਚਰਣ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਸਾਖ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਤੱਥ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਆਚਰਣ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਖੰਤੀ ਨੇਕਨਾਮੀ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

19. ਅਸੀਂ ਲਹੂ ਕਮਲਾਕਰ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2013) 6 ਐੱਸਸੀਸੀ 417, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

"26. ਉਪਰੋਕਤ ਐਲਾਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਗਵਾਹ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਡਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਥਾਨ ਛੱਡ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। , ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਗਵਾਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਗਵਾਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਰੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਜੋ ਹਿੰਮਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕਰਵਾਓ ਜਾਂ ਤੁਰੰਤ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਓ ਗਵਾਹ ਇੰਨਾ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਾਨਵੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਂਗੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰ ਗਿਆ, ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ

ਅਤੇ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਪਾਈਪਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕ ਗਿਆ। ਉਹ ਘਰ ਗਿਆ, ਆਪਣੇ ਕੱਪੜੇ ਬਦਲ ਕੇ ਪੁਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ [ਐਡੀ.: ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਰਾਏਗੜ੍ਹ, ਅਲੀਬਾਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਅਲੀਬਾਗ, ਰਾਏਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 300 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਹੈ। ਪੁਣੇ।]। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਪੁਣੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਤੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਉਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੁਣੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਬੀ ਵਿਚ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਘਰ. ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਪੂਨੇ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਸ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਭਾਊ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੀਡਬਲਯੂ 2 ਦੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਡਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਭਾਊ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਤੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹ ਡਰਿਆ ਅਤੇ ਡਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਉਹ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਈਪਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸਦਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪੁਣੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸਣਾ ਆਮ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨਾ ਡਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਜੋ ਉਸਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਦੂਰ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਜਾਂ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਪੁਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੁਣੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਭਾਊ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਉਹ ਥਾਣੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਗਵਾਹ ਡਰੇ ਹੋਏ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਹੱਥ ਵਿਚਲੇ ਕੇਸ ਵਿਚ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਪੁਣੇ ਭੱਜਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਉਕਤ ਕਾਰਕ ਉਸਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਲਿੰਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਅਤੇ ਡਰ, ਵਿਵਹਾਰ ਦੇ ਪੈਟਰਨ, ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ ਸੱਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਰਗੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

20. ਨਰੇਂਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸ਼ੂਭਾਈ ਜ਼ਲਾ ਵਿੱਚ ਬਨਾਮ. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, 2023 (4) ਸਕੇਲ 478,

"8. ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੱਕ ਸਬੂਤ ਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਸ਼ੱਕ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦਾ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਹੈ [ਜੱਗਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 1994 ਐੱਸupਪੀ (3) ਐੱਸਸੀਸੀ 463]। ਕੇਵਲ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਭਰੋਸੇਮੰਦ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰੋਸੇ ਦੇ ਯੋਗ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕੁਦਰਤੀ ਆਚਰਣ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਨਿਲ ਫੁਕਨ ਬਨਾਮ ਅਸਾਮ ਰਾਜ, (1993) 3 ਐਸਸੀਸੀ 282 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

"3.... ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਕੱਲਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਇਕੱਲਾ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਿਖਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕੁਝ ਸੁਤੰਤਰ ਪੁਸ਼ਟੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਗਵਾਹ ਕਿ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਤਾੜਨਾ ਉਸ ਨੁਕਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ, (2022) 12 ਐੱਸਸੀਸੀ 200, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

"13. "ਸਾਬਤ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਭਾਵੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ ਐਕਟ ਦਾ ਦਿਲ ਅਤੇ ਆਤਮਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ, ਸੁਚੇਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ. "ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ' ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ। ". ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਕ ਤਰਕ ਦੁਆਰਾ, ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ। ਪ੍ਰਭਾਵ.

14. ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਸਮਕਾਲੀ ਪਦਾਰਥਕ ਕਾਰਕ। ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ "ਮਾਮਲੇ" ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਉਲਟ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੀਨਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਮਾਮਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗੋਲਾ ਬਾਰੂਦ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, "ਮਾਮਲਿਆਂ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, "ਸਬੂਤ" ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

15. ਮਾਮਲੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਵਿਵੇਕ ਅਤੇ ਲਚਕਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਰਗੀਕਰਣ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤ,

ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ, ਡੈਰੀਵੇਟਿਵ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ, ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ, ਅਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ, ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤ, ਅਸਲ ਸਬੂਤ, ਅਨੁਮਾਨਤ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਬੂਤ, ਅਸਲ ਸਬੂਤ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪੱਤਰ, ਆਦਿ

16. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ "ਮਾਮਲਾ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ "ਭਾਵ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ" ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ "" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਯਾਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ" ਵੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਬਾਰ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

17. ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸੰਭਾਵਤਤਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਕੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇ। ਸਮੁੱਚਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸਹੂਲਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਰਾਏ ਬਣਾ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਉਕਤ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਮੰਨ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਐਕਟ ਅਧੀਨ "ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਧਾਰਾ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੂਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਆਦਮੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਬਜਾਏ ਉਸ ਲੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਜੱਜ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

19. ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਸਮੁੱਚੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਮੁੱਦੇ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਕਾਗਰਤਾ ਇਕ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਇਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜੋੜਨ ਵਿੱਚ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜੋ ਗਵਾਹ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਡੋਮੇਨ ਹੈ।

ਸਬੂਤ ਦੀ ਕਦਰ

20. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ, (ii) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ, ਅਤੇ (iii) ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ। ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ, ਇਸ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਬੂਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਬੂਤ ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ।

21. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਵਾਡੀਵੇਲੂ ਥੇਵਰ ਬਨਾਮ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ [1957 ਐਸਸੀਆਰ 981: ਏਆਈਆਰ 1957 ਐਸਸੀ 614] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ: (ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 619, ਪੈਰਾ 11-12)

11. ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 134 ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ'। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ, 1872 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੰਗੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 9ਵੀਂ ਐਡੀ., ਪੀ. 1100 ਅਤੇ 1101 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਗਵਾਹ ਭਾਰਤੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 134 ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਆਮ ਨਿਯਮ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਅਪਵਾਦ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਕਤਮ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਤੋਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਣਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ"। ਸਾਡੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਖਾਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜੋ ਅਸਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਜੱਜ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਾ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾ

ਸਕਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਠੋਸ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੌਖਿਕ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ:

(1) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ...

(2) ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ।

(3) ਨਾ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ।

12. ਸਬੂਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਬਦਨਾਮੀ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ, ਅਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਉਪਰ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਅਧੀਨਗੀ। ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੀਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਗਵਾਹੀ, ਸਿੱਧੀ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੱਗਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾੜਨਾ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਿਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੀਆਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਤੋਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਦਾਗਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨਾ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇੱਕਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ, ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ; ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਗਵਾਹੀ, ਇਸਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ, ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ, ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ। ਪਰ, ਜਿੱਥੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਾਰਨ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ. ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸਰਕੂਮਸਟੈਂਸ਼ੀਅਲ ਸਬੂਤ

"ਮਨ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਢਾਲਣ ਵਿੱਚ ਅਨੰਦ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਦਬਾਅ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਪੂਰੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ

ਕਰਨ ਲਈ; ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਤੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੁਝ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਲਿੰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।"

ਰੈਗ ਵਿੱਚ ਜਿਊਰੀ ਨੂੰ ਬੈਰਨ

ਐਲਡਰਸਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੋਧਿਤ ਚੇਤਾਵਨੀ. v.

ਹੋਜ [(1838) 2 ਲੇਵਿਨ 227]

22. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹਾਲਾਤ ਸੰਬੰਧੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਹਰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਕੱਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਾਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (1984) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 116, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਨੂੰ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

"153. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ:

(1) ਉਹ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਹਾਲਾਤ 'ਲਾਜ਼ਮੀ ਜਾਂ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ' ਅਤੇ 'ਨਹੀਂ' ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ 'ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ "ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਸਹਿਬਰਾਓ ਬੋਬਡੇ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(1973) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 793: 1973 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) 1033 1973 ਸੀਆਰ। ਐਲJ 1783] ਜਿੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ: [ਐੱਸਸੀਸੀ ਪੈਰਾ 19, ਪੀ. 807: ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) ਪੀ. 1047]

ਯਕੀਨਨ, ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਢਲਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਅਤੇ 'ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ' ਵਿਚਕਾਰ ਮਾਨਸਿਕ ਦੂਰੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਸਿੱਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪਰਿਕਲਪਨਾ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਰਿਕਲਪਨਾ 'ਤੇ ਵਿਆਖਿਆਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ, ਸਿਵਾਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ,

(3) ਹਾਲਾਤ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ,

(4) ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹਰ ਸੰਭਵ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ

(5) ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੜੀ ਇੰਨੀ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੰਮ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

154. ਇਹ ਪੰਜ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਪੰਚਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਦੋਹਰਾ ਅਨੁਮਾਨ

23. ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੰਭਵ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਾਫਰੂਦੀਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (2022) ਵਿੱਚ 8 ਐੱਸਸੀਸੀ 440,

"25. ਧਾਰਾ 378 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੁਕਮ। ਬਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਹੌਲੀ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਦੋਹਰੇ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਣਾਂ

26. ਮੋਹਨ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ [(2022) 12 ਐੱਸਸੀਸੀ 619: 2021 ਐੱਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਸਸੀ 1233] ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ: (ਐੱਸਸੀਸੀ ਪੈਰਾ 20-23)

"20. ਧਾਰਾ 378 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 384 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ। ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਕਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਧੇਰੇ ਬੋਝ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਕਸੂਰ ਹੋਣ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ, ਅਧਿਐਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ

ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਚਾਰ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਇੱਕ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਲਾਭ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਟਚਸਟੋਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਪੂਰਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਏਗੀ।

21. ਹਰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਵੱਲ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

22. ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ। ਜੇਕਰ ਸੰਸਥਾਗਤ ਅੜਚਨਾਂ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਿਆਂਪਾਲਿਕਾ ਤੋਂ ਬੁਨਿਆਦ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨੈਤਿਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰੂੜ੍ਹੀਵਾਦੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਨਿੰਦਾ, ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਰੱਖੇ।

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਏ ਹਨ ਇੱਕ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 378 ਤਹਿਤ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ। ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਗੁਣਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਨਵਰ ਅਲੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਐਚ.ਪੀ. [(2020) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 166: (2021) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ) 395]: (ਐੱਸਸੀਸੀ ਪੀਪੀ. 182-85, ਪੈਰਾ 14)

'14.2. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਵਿਗੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: (ਬਾਬੂ ਕੇਸ [ਬਾਬੂ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (2010) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 189: (2010) 3 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ) 1179], ਐੱਸਸੀਸੀ ਪੀ 199)

"20. ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਗੜਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ/ਅਪ੍ਰਵਾਨਯੋਗ ਸਮੱਗਰੀ। ਖੋਜ ਨੂੰ ਵਿਪਰੀਤ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ "ਸਬੂਤ ਦੇ ਭਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ" ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਖੋਜ ਇੰਨੀ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਤਰਕ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ

ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਦੇ ਉਪਾਅ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ। (ਵਿਦੇਸ਼ ਰਜਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਕਿੰਦਰਾ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ [(1984) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 635: 1985 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਐਲ&ਐੱਸ) 131], ਆਬਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ-ਕਮ-ਅਸੇਸਿੰਗ ਅਥਾਰਟੀ ਬਨਾਮ ਗੋਪੀ ਨਾਥ ਐਂਡ ਸੰਨਜ਼ [1992 ਐੱਸuਪੀਪੀ (2) ਐੱਸਸੀਸੀ 312]] , ਤ੍ਰਿਵੇਣੀ ਰਬੜ ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਬਨਾਮ ਸੀਸੀਈ [1994 ਐੱਸuਪੀਪੀ (3) ਐੱਸਸੀਸੀ 665], ਗਯਾ ਦਿਨ ਬਨਾਮ ਹਨੂੰਮਾਨ ਪ੍ਰਸਾਦ [(2001), ਅਰੁਲਵੇਲੂ [ਅਰੁਲਵੇਲੂ ਬਨਾਮ ਰਾਜ], (2009) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 206: (2010) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) 288] ਅਤੇ ਗਾਮਿਨੀ ਬਾਲਾ ਕੋਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਸਟੇਟ (2009) 10 ਐੱਸਸੀਸੀ 636: (2010) 1 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) 372])"

ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਾਮ. ਪੁਲਿਸ ਦਾ [(1999) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ 10: 1999 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਐਲ&ਐੱਸ) 429], ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਪਦਾਰਥਕ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ

24. ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ, ਭਾਵੇਂ ਸਮੱਗਰੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਇੰਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਉਪਲਬਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਦਾ ਉਚਿਤ ਨੋਟਿਸ ਲਵੇਗੀ। ਜਦੋਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਇਸਤਗਾਸਾ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵੀ ਨਿਰਪੱਖ ਖੇਡ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਤਖਾਜੀ ਹੀਰਾਜੀ ਬਨਾਮ ਠਾਕੋਰ ਕੁਬੇਰਸਿੰਗ ਚਮਨਸਿੰਗ, (2001) ਵਿੱਚ 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 145,

"19. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਆਲੋਚਨਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਨੁਕਸ ਲੱਭ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਪਦਾਰਥਕ ਗਵਾਹ ਜੋ ਘਟਨਾ ਦੀ ਉਤਪੱਤੀ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਯਕੀਨਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆਇਆ ਗਿਆ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪਾੜਾ ਜਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਚੰਗਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਪਲਬਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਘਾਟ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੇਸ. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂ

ਨਕਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਇਹ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਅਜਿਹਾ ਗਵਾਹ ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗਵਾਹੀ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਫਰਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

25. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਆਚਰਣ ਇੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਤੱਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਫਰਾਰ ਹੋਣਾ ਹੀ ਇੱਕ ਕਾਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਡਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਰਗਾ ਬਰਮਨ ਰਾਏ ਬਨਾਮ ਸਿੱਕਮ ਰਾਜ, (2014) ਵਿੱਚ 13 ਐੱਸਸੀਸੀ 35,

13. "ਫਰਾਰ ਹੋਣ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ, ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਚਣ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਗੁਪਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਗੰਗਟੋਕ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਨਿਊ ਜਲਪਾਈਗੁੜੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੋਂ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਨਿਊ ਜਲਪਾਈਗੁੜੀ ਵਿਖੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦਲੀਲ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕਥਿਤ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਨੀਲ ਕੁੰਡੂ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ [(2013) ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।) 4 ਐੱਸਸੀਸੀ 422: (2013) 2 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) 427]. ਪੈਰਾ 28 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ: (ਐਸਸੀਸੀ ਪੰਨਾ 433-34)

"28. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਭਗੌੜੇ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਉਲਟ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਰ ਹੋਣਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ (ਦੇਖੋ ਐੱਸk. ਯੂਸਫ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. [(2011) 11 ਐੱਸਸੀਸੀ 754: (2011) 3 ਐੱਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰ।) 620]) ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਅਲੀਬੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਸਕੇ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। "

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਚਰਚਾ

26. ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਮਦਦ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਬਾਹਰ ਸੀ। ਜੋ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਦਾ ਉੱਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸੱਸ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਲੋੜੀ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ। ਜੇਕਰ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ2) ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਵੀ ਮਨੋਰਥ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦਾ। ਪੀਡਬਲਯੂ5 ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੱਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ।

27. ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ11 ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੰਪਲੈਕਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ, ਪਹਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਮੂਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ.

28. ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਠੋਸ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸਤਗਾਸਾ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਆਰ. ਵੀ. ਹੋਜ, (1838) 2 ਲੇਊ 227 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ.

29. ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਗੈਰ-ਉਪਲਬਧਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਜਾਂਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ, ਡੀ 1 ਅਤੇ ਡੀ 2 ਨੂੰ ਮਾਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੀਡਬਲਯੂ1 ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੱਚੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਉਹ ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪਰ 5ਵੀਂ ਅਤੇ 7ਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲਥਪਥ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਅੱਧ-ਨੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ।

30. ਜਦੋਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂ-ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨਾਲ

ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਵਰਤੀ ਸੀ।

31. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਖੁਲਾਸੇ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਕਤਲੇਆਮ ਮੌਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਈ ਹੋਰ ਘਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕੀਤੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬਹਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲੋੜ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ:

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra
Advocate